

OPPI-ISIÄ IV H

Väinö Hotti

(nettikuva)

RISTO SANTALA

18.5.1929 – 26.9.2012

Väliotsikot ja teh. (ositt.) VHn

(nettikuva)

TAIVASTEN
VALTAKUNTA
VASTAAN HYÖKÄTÄÄN

© Risto Santala 1965

Kirjana julkaissut

Kansan

Raamattuseuran säätiö
1965

USKONTO MUOKKAUKSEN KOHTEENA

Ihmisellä on kaikkina aikoina ollut viettymys kohennella ja parannella Jumalan omaa ilmoitusta. Nykyaikana tahdotaan puhua "modernille" ihmiselle, vaikkakin on hyvin kyseenalaista, tunteeko tämän päivän sivistynyt ihminen yhtä paljon aikansa kirjallisuutta tai filosofiaa kuin kristinuskon syntyajan roomalaiset ja kreikkalaiset. Tekniikan alalla kehitys on kyllä ollut huimaavaa, mutta henkisesti lienemme yhä samoissa lapsenkenjissä kuin kaksi tuhatta vuotta sitten.

On hyvä palata Saksan kulttuurimaassa kolmekymmentä vuotta sitten tapahtuneeseen kehitykseen. Tuskin on mikään kansa osannut niin paljon ulkoa maansa kirjallisuutta ja runoja, ja tuskin on mikään kansa elänyt niin musiikin ja kulttuuririentojen keskellä kuin 20-30-luvun Saksa. Mutta luomisinto ulottui myöskin uskonnon alalle.

MYÖNTEINEN KRISTINUSKO

V. 1930 loi Saksassa **Alfred Rosenberg** positiivisen kristinuskon, joka toimi rinnan Leipzigin yliopiston professorin Ernst Bergmannin laatiman saksalaisen uskonnon kanssa.

[Kummankin liikkeen päämääränä oli "myönteisen kristinuskon" aikaansaaminen. Siinä pantiin viralta "juutalainen Vanha testamentti", "Uuden testamentin ilmeisesti väärennetyt ja taikauskaiset kertomukset" ja luotiin "ajanmukainen" uskontoliike.](#)

Hitler tosin sanoi: "Saksan kirkko ja saksalainen kristinusko on kouristus - joko ihminen on kristitty tai saksalainen; molempia hän ei voi olla." Hänkin sen näki. Tämä kristinuskon "paranteleminen" elää yhä omassa ajassamme, joten on syytä kuvata tätä 30-luvun uudistusliikettä seikkaperäisemminkin.

ERNST BERGMANN – OPPI-ISÄ

Vuoden 1934 alussa ilmestyi Leipzigin yliopiston professorin, tri Ernst Bergmannin kirja *Die 25 Thesen der Deutschreligion, ein Katechismus, Saksalaisen uskonnon 25 oppiväittämää, katekismus*. Kirjan esipuhe on kirjoitettu jouluaattoiltana. Edellisenä vuonna julkaistiin kolme muuta samaisen professorin laatimaa Saksan kansallista heräämistä ja uutta saksalaista maailmankuvaa käsittelevää kirjaa. Näistä merkittävin lienee ollut Saksalainen kansalliskirkko -niminen teos. Näissä kirjoissa kuvastui "heräävän Saksan urkujen crescendo", nousukohta, lainataksemme silloisten arvostelijoiden tuntoja - tosin tämän musiikkiteoksen loppu, finaali, soitettiin sittemmin Nürnbergin oikeudenkäynnissä vuosina 1945-1946. Kun yhä vieläkin, 20 vuotta kansallissosialistisen Saksan kukistumisen jälkeen, etsitään sodanaikaisten julmuuksien pääsyyllisiä, olisikohan syytä hakea silloisen katastrofin perusteita siitä luopumuksesta, mikä kuvastuu myös saksalaisesta uskonnosta. Saksalaisen uskonnon esittämä kuva voidaan myös projisoida oman aikamme hengellisiin ongelmiin. Tällöin aikamme muotiajattelu joutuu uuteen outoon valoon.

Professori **Ernst Bergmann** loi saksalaiselle uskonnolle oman tunnustuksensa, joka tosin ei sisälly hänen katekismukseensa. Tunnustuksella oli juhlava nimi, **Confessio Germanica tai Deutschapostolikum**. Uuden uskonnon sisällys oli seuraava:

"Minä uskon saksalaisen uskonnon jumalaan, joka vaikuttaa luonnossa, korkeassa ihmishengessä ja hänen kansansa (Saksan) voimassa ja hätäauttajaan kristukseen, joka taistelee ihmisielen jalouden puolesta ja Saksaan, uuden ihmiskunnan kehityksensä puolesta."

Saksalainen uskonto liittyi läheisesti saksalaiset kristityt -nimiseen liikkeeseen, jonka tarkoitus oli muodostaa **myönteinen kristinusko**, mikä vastaisi "saksalaisen rodun sankarillista hurskautta ja Luther-henkeä". Siksi oli taisteltava rotujen sekoitusta vastaan. Erityisesti he näkivät tällaisen vaaran juutalaislähetyksessä, koska se toi vierasta verta kansan riveihin. Ulkolähetys ja tavallinen sisälähetys olivat sitävastoin siedettäviä, koska ne edustivat tekojen kristillisyyttä. Uuden uskonnon perustana oli uusi käsitys saksalaisen rodun ja Saksan kansan kyvystä luoda uusi ihmiskunta.

Korkeatasoinen ihmishenki ja ihmissielun luontainen jalous olivat uuden kehityksen takeena.

Millainen oli sitten tämä uusi hengellinen liike yksityiskohdiltaan? Siihen antaa vastauksen edellä mainitsemaamme saksalaisen uskonnon katekismus.

Ohjelmakirjansa pääkappaleiden alkuun prof. Bergmann on liittänyt saksalaisten ajattelijoiden mietelauseita. Ensimmäinen pääkappale "**Saksalaisuskonnon luonne**", alkaa Schleiermacherin sanalla: "Uskontoa ei ole henkilöllä, joka uskoo pyhään Raamattuun, vaan niillä, jotka eivät sitä tarvitse vaan voisivat hyvin itsekin sellaisen luoda." Myöhemmin esitetään Schellingin ajatus: "**Minä olen jumala**, jota luonto povessaan tuudittaa." "**Sankarillisen saksalaisetiikan**" pääkappale alkaa Ernst Moritz Arndtin iskulauseella: "**Jumala, joka on luonut teräksen, ei tahdo orjia.**" Ja viimeistä "**Saksalaisen kansalliskirkon uskonnollista symboliikkaa**" esittävää pääkappaletta edeltää Angelus Silesiuksen ajatus: "**Pysähdy, mitä kuuletkaan? Taivashan on sinussa. Jos etsit Jumalaa muualta, tulet tyystin pettymään.**"

Saksalaisen uskonnon teesit herättivät luonnollisesti julkisiakin vastalauseita. Mutta toisaalta niiden väittämät sopivat erinomaisesti 30-luvun saksalaiseen ajatteluun, viehättäen rohkeudellaan ja uutuudellaan. Tahdomme ohessa esittää nämä väittämät sellaisinaan, valiten laajasta aineistosta sen, mikä oli erityisen luonteenomaista tälle liikkeelle.

SEITSEMÄN TEESIÄ

1. teesi: "Saksalaisella on **oma uskontonsa**, mikä kumpuaa elävänä hänen tyyppillisestä **katsomuksestaan, tuntemuksestaan ja ajattelustaan.** Kristinuskosta on olemukseltaan vierasta saksalaiselle **siksi, että se perustuu olennaisesti itämaiseen ajatteluun ja vanhan ja uuden liiton juutalaisten pyhiin kirjoituksiin.** Se on miltei kaikissa kohdin vastakkaista germaaniselle siveellisyyden ja moraalien käsittämiseksi. - - Vain intoutuneen taistelun kautta kristillisen maailmankatsomuksen keskiaikaisia, **luontoa ja todellisuutta vihaavia voimia** vastaan voisi germaanis-saksalainen 'uuden ihmiskunnan sivistyskanssa', kuten Fichte on lausunut, täyttää korkean sivistystehtävänsä."

2. teesi: "Saksalainen uskonto on se **ajanmukainen uskonnon muoto**, minkä me saksalaiset tahtoisimme saada, jos meidän suotaisiin kehittää tänään häiriöttä omaa laatuaamme vastaava kotimaanuskonto. - Jokainen luova kansa ja jokainen elävä aika luovat Oman uskontonsa, missä heijastuvat **ajanmukaisessa ja aikaan sopivassa muodossa** sen ikuiset arvot. - - Emme voine välttää, että sillä on ymmärrettävä johdonmukaisesti kristinuskosta vapautunutta uskonnonmuotoa."

3. teesi: "Tämän päivän saksalainen tarvitsee tervettä ja luonnollista uskontoa, mikä tekee hänestä urhoollisen, hurskaan ja voimakkaan taistelussa kansan ja isänmaan puolesta. Tällainen uskonto on saksalainen uskonto. - - Tällä uskonnolla ei ole sairaus- ja suvunheikkousilmiöitä. Kristinusko on toista laatua, se on epäterveen ja luonnottoman lopunaikojen uskonnon ilmentymä. Se syntyi 2000 vuotta sitten sairaan, väsähtäneen ja epätoivoisen ihmiskunnan sydämessä, jotka olivat menettäneet uskon elämään, jotka halveksivat maailmaa ja odottivat Kristuksen tuloa ja maailmanloppua. - - Saksalainen uskonto - **pyrkii tarttumaan tämänpuoleisiin ja reaaliin ongelmiin** ja voittamaan ne. Filosofi Fichte nimitti omaa uskontoansa 'iloisen oikeintekemisen uskonnoksi' - - tämä uskonto **ei halveksi maailmaa**, luontoa, ruumista ja sukupuolisuutta - - **eikä ristiinnaulitse lihaa**. Siksi saksalaista uskontoa voidaan kutsua luonnon ja elämän uskonnoksi, vastakohtana askeettiselle kristilliselle maailmastapakoukonnolle jne."

4. teesi: "Saksalainen uskonto **ei tunne opinkappaleita**, sillä se on uskonto. - - Uskonopit ovat käsitevoimistelua eivätkä uskontoa - - siksi puhumme saksalaisessa uskonnossa **korkeasta uskosta ihmiseen**, mikä perustuu maailman tosiasiaihin avoimeen tunnustamiseen. - - Odin, eräs germaanisen pakanauskonnon jaloimmista jumalahahmoista, oli tietämyksen jumala. Hän suhtautui avoimin silmin kaikkeen tietämiseen **hyläten uskonmääreet ja -opit.**"

5. teesi: "Saksalainen uskonto ei ole mikään ilmoitususkonto kristillisessä mielessä. Se perustuu enemmänkin luonnolliseen jumalallisten voimien ilmoitukseen maailmassa ja ihmishengessä. - - **Meidän jumalansanamme** kaikuu kirkkaana ja selvänä **sydämissämme.** Sinne on 'pyhä kirjamme' kirjoitettu, tuo 'kolmas testamentti', josta jo Mestari Eckart puhuu. Onhan suurinta mielettömyyttä, että Kantin ja Goethen kansa lainaisi ilmoituksiansa juutalaisilta. - - Nykyaikana erikoisesti on mielettömyyden huippu, että juutalaisten kirjoituksia tulisi pitää edelleen uskontomme ainoina kelvollisina ilmoitus- ja evankeliumikirjoina."

6. teesi: "Saksalainen uskonto on **täydellinen uskonto**. Sillä ei ole mitään tekemistä vapaa-ajattelun, jumalattomuuspropagandan ja uskonnonpilkan kanssa. Me oikeaoppiset saksalais-uskonnolliset olemme **myönteisen uskonnon maaperällä.** - - Saksalainen uskontoliike tosin hylkää kristinuskon vierasperäisenä, mutta vain asettaakseen sijalle aidon saksalaisen hurskauden ja **jumalallisen omaa laatuamme vastaavan tuntemisen.** - - Siksihän juuri monet hurskaat saksalaiset pakenevat nykyään kristillisistä kirkoista, koska siellä on puhe Siionista ja Saalemista, Daavidin Pojasta ja Aabrahamin siemenestä. - - Missä kristinusko lakkaa, siinä alkaa meidän uskontomme. Usko persoonalliseen Jumalaan, ilmoitukseen ja pelastukseen on

taikauskoa, mutta ei uskontoa. -Uskontomme ei ole enää kansainvälistä kristinuskkoa, mikä ei kyennyt estämään Versailles'n rauhanpäättöksiä. Uskontomme kasvaa tänään elävänä, suurena, pyhänä ja hehkuvana kaipuuna meissä, sammuttaakseen tuhatvuotisen saksalaisen kärsimyksen ja sovittaakseen, mitä juutalais- ja kristillisen henkinen vierasperäinen uskonto on rikkonut germaanista sielua vastaan."

7. teesi: "**Saksalainen uskonto ei ole kirkon vihollinen.** Se pyrkii luomaan saksalaisen kirkon kansallis-uskonnolliselle pohjalle. - Luther irrotti Saksan kirkon kansainvälistä paavinkirkosta, mikä ei ole suinkaan vähemmän rohkea toimenpide kuin nykyinen Saksan **kirkon irrottaminen kristillisestä ajattelusta ylipäänsä**, mihin me saksalais-uskonnolliset pyrimme. Me korvaamme siksi tässä **toisessa ja lopullisessa kirkokoreformaatioissa** katolisen ja protestanttisen kirkon Saksalaisella kirkolla saksalais-uskonnollisine oppeineen ja saarnoineen; samoin saksalaisella uskonnolla tulisi olla oma kultti- ja seurakuntaelämä, uskonnollinen kouluopetus ja saksalais-uskonnollisten puhujien koulutus, oma sielunhoito ja sosiaalityö sekä saksalaisen uskonnon jumaluusopilliset tiedekunnat ja seminaarit yliopistoissa. Saksalainen uskonto ei siis pyri olemaan kirkoton. Päinvastoin: se vaatii ja edistää kirkollista elämää. - Luther saattoi voittaa Rooman vain Kristuksen kanssa. Ja niin me tämän päivän saksalaista uskoa tunnustavat uskomme, että **kirkko voidaan voittaa vain kirkon kautta** (vrt. sabotaasihenkiin [Matt. 11: 12](#)) . Kaikki muut tiet ovat haihattelua. Tule siis tykömme, sinä saksalainen pastori, joka olet sisimmässäsi vieraantunut juutalais- ja kristillisen henkisestä muukalaisuskosta ja tunnet itsesi sydämeltäsi saksalaiseksi. Tule koko seurakuntasi kanssa ja auta rakentamaan saksalaista kansanuskontoa ja kansalliskirkkoa."

POSITIIVISEN KRISTINUSKON (HALVAN ARMON) JA MYÖS SOSIAALISEN EVANKELIUMIN TORJUNTA:

(nettikuva)

"Ihmisten huolien ja vaikeuksien hälventäminen ei ole mitenkään erityisesti kristillinen tehtävä. Joka sellaiseen ryhtyy, tietäköön ja tiedostakoon sen, mitä saksalainen teologi Hans Asmussen sanoi kerran jollekin papille: "Tämä ihminen odottaa sinulta sellaista, millä ei ole mitään tekemistä sinun pappiskutsumuksesi kanssa" (Lasse Marjokorpi, Kirkon kuoleman sairaus, s.29).

LASSE MARJOKORPI <https://www.missiosakarja.net/wordpress/wp-content/uploads/2021/08/positiivinevankeliumi.pdf>
<https://www.missiosakarja.net/wordpress/wp-content/uploads/2021/10/sosiaalinevankeliumi.pdf>